

III. kötet XIV. rész Horthy Miklós kormányzóvá választása és a Trianoni Béketerv

III. kötet XIV. rész Huszonöt év története	2
Első fejezet	3
Vitéz Horthy Miklós esküje	4
A köztársaság kérdése	5
ASzentkoronatan	5
A Nemzetgyűlés 1. ülése 1920. évi február hó 16-án	7
Huszár Károly miniszterelnök megnyitó beszéde	8
Rakovszky István elnök megnyitó beszéde.....	12
Prohászka Ottokár gondolataiból az alkotmányosság helyreállítás kérdésében	14
Huszár Károly indoklása a törvényjavaslatról	16
Az eskü.....	18
A békeszerződés okmányainak elemzése.....	20
Irodalom	25

III. kötet XIV. rész Huszonöt év története

A proletárdiktatúra elleni felhördülések megtorlásai sokakat elűzött a magyar határokon túlra. A meggyilkolt Tisza István környezetében politizáló befolyásos értelmiségiek egy jelentős csoportja Ausztriába menekült. Az itthon maradottak kapcsolatokat kerestek egymással, a Bécsbe letelepedettekkel és a Budapestre akkreditált Békekonferencia Legfelsőbb Tanácsának meghatalmazott képviselőivel. Többen a francia megszállás alatt lévő Aradon és Szegeden kerestek menedéket.

HORVAY JÁNOS ALKOTÁSÁT 1927-BEN AVATTÁK FEL.
1952-BEN A KOMMUNISTA HATALOM ELTÁVOLÍTTA.
KÖSZÖNET DOMBÓVÁR VÁROSÁNAK, HOGY A
SZOBORCSOPORTOT BEFOGADTA ÉS ŐRZI A MAI NAPIG,
AZ ALKOTÁS 2014-BEN KÉSZÜLT REKONSTRUKCIÓJA
AZ EREDETI MÁSOLATA.

Első fejezet

„Október 31-én huszonöt éve volt, hogy Magyarországon kitört a forradalom, amelyet később jogosan neveztek patkánylázadásnak az ítéletre hivatottak. Huszonöt év múltán egy új világ-háború közepén százszoros erővel hangzik felénk a történelmi parancs: Emlékezzünk 1918-ra! Hiszen akkor tanultuk meg, mit eredményez, ha egy nemzet lelkét elveszíti, tetszetős jelszavakkal engedi félrevezetni magát.

Trianon börtönéjében a ránk szakadt nyomor szalmavackain, idegen szuronyok árnyékában Szamuely zsidó hóhérjainak fegyvercsöve előtt hányszor fogadtuk meg, hogy semmit sem felejtünk.

Egy irtózatossá nemzeti elesettség, megalázottság poklában hányszor szórtuk fejünkre a meaculpázók hamuját és hányszor esküdtünk meg, hogy mindig és mindenre emlékezve tiportjuk el még az írmagját is annak az irányzatnak, amely sír szélére taszította Magyarországot.

Most, negyedszázad múltán tetemrehívás ez a könyv. Az egyszer már elveszett ezeréves Magyarország teteméhez szólítja a bűnösöket, kishitűeket, érkembereket. Szólítja a könnyen felejtőket, az ál humanista megbocsátókat, hívja a kétfelé kacsintatókat, egzisztencia-mentőket, a balekakat, akik ismét bíznak a huszonöt év előtti gyilkos jelszavakban. Hívja azokat, akik ostobán hisznek a szabadság, demokrácia júdeai értelmezésű babonájának, a zsidó marxista polgári tagozatos szövetkezés csaló ígéinek s az alvók, képzelgők, naivak és hiszékenyek fülébe akarja sikoltani: Magyarok! Sohase felejtsetek el azt az októbert. Emlékezzünk 1918-ra!”¹

A diktatúrától való szabadulás gondolata, a fokozódó terrorcselekmények során felerősödött. Mit lehet tenni? Az ellenállás szervezéséhez józan gondolkodású irányításra és elszánt emberek sokaságára van szükség. A népre támaszkodni annak vezetése nélkül nem lehet. Választásokra is akkor kerülhet sor, amikor a földet művelők, az iparban dolgozó munkások, és az értelmiség, olyan pártprogramok közül választ, melyek megvalósulásakor életük stabilitása garantált, családjaik életkörülményei javulnak. A társadalom pedig megosztott. A világ proletár szemléletet alakítók nem támaszkodtak a magyar parasztságra, ezeknek a cselédség is kiszolgáltató, csak a műveletlen munkás proletárok egy részét tudták bolondítani. Az értelmiség azon része, akikben az erény, a hazaszeretet és az istenhit nem eresztett gyökeret, az ügyeskedők alsóbb rétegét gyarapították. Így azután, a Magyarországon uralkodó bolsevisták megbuktatására, a megosztott, félelemre szorított társadalom támogatására számítani nem lehetett.

Az antant fegyveres beavatkozással felszámolhatta volna a diktatúrát, de a magyar nemzet kipusztítását tervező hatalmak döntése ellen, önmaguk akarata ellen, mégsem léphették meg Magyarország népének fegyveres felszabadítását. Igaz, az antant döntésében jelentős volt a magyarok elleni francia gyűlölet, szerepet játszott a magyarok német barátsága elleni francia ellenszenv, és a románok támogatása Erdély megszerzésében.

Az antant várta a vajúdas végét. Ennek tudatában, ésszerűnek két lehetőség kínálkozott. A diktatúra központja Budapesten volt, ellene közös akarattal fellépni, a józanabban gondolkodó bu-

¹ Marschalkó Lajos: Kik árulták el 1918-ban Magyarországot 3. o.

dapesti munkásság és a nemzetéért elkötelezett, harcba szálló értelmiségiek összefogása volt lehetséges. Irányítását a szociáldemokrata párt mérsékelt politikusaira lehetett bízni, azzal a feltétellel, hogy az új kormány által kiírt választások, egy koalíciós kormány felállítását eredményezi.

A történelmi körülmények adott történelmi folyamatban meghatározók. Figyelemmel a hagyományokra, a kiérlelődött lelki alkatokra, a tömegek erkölcsi tartására, a kialakult közjogi helyzetben szabályozott életlehetőségekre, melyeknek alapjai, évszázadok, vagy ezredév alatt vernek gyökeret egy társadalom életébe, figyelmen kívül hagyni nem lehet. Igaz ez, a társadalomból kiemelkedő egyéniségek által, a maga köreiből kiválasztott támogatókkal együtt szervezett pártok vezető köreire is. Nyilvánvaló, hogy a múlt hagyományaihoz kapcsolódó gondolkodók bíztak elveikben, ragaszkodnak az állandóságnak és a változásnak valamiféle egységéhez, melyet, környezetükkel létesített szervezeteikben is örökíteni igyekeznek. Így alakult az együttműködés a Bécsbe emigrált politikusok között is, miközben Aradon felállott az ellenkormány.

Másik lehetőség is kínálkozott, egy magyar katonából verbuvált katonai szervezet felállítására. Ennek verbuválásához, fenntartásához, majd az akció előkészítéséhez, és a felszabadító háború végig viteléhez szükséges anyagi fedezet előteremtése okozott nehézséget. Az ellenkormány nem rendelkezett a kommunista kormány megbuktatásához szükséges eszközökkel. Amikor biztosított volt az anyagi bázis, akkor a vezető politikai szereplők nézeteltérései akadályozták az együttműködést.

Megoldást az ideiglenes szegedi kormány hozta el, melyben a hadügyi tárca irányítását Horthy Miklós tengernagy vállalta. A felálló kormány kiáltványában felhívta a magyar polgárokat, legyenek vele szemben bizalommal. Támogassák működését addig, amíg valamennyi párt, programját bemutatja a nemzetnek, és az általános szavazati jog szerint megválasztják a végleges kormányt.

A proletárdiktatúra elleni harc nehézségei között említsük meg a franciák ellenállását, mert a kormány összetételét reakciónak tartották. A franciák támogatásának hiányában a Károlyi-kormány lemondott. Új kormány szerveződött, de a franciák támogatását az Ábrahám-kormány sem nyerte el. Előrelépést az jelentette, megalakult az a fegyveres erő, amelyre a nemzeti ügy képviselőinek szükségük volt. Zichy Aladár gróf vezetésével toborzó bizottság működött. A jelentkezők száma meghaladta a 6000-t. Több tiszti század alakult, közöttük a Prónay-század, az Ostenburg-század, a Bárdoss-század, a Pallavicini Alfonz őrgróf által szervezett Simonyi-huszárok. Ezek az alakulatok alkotják majd a nemzeti hadsereget, melynek megszervezése *Horthy Miklós* és *Gömbös Gyula* nevéhez fűződik.

Horthy július 15-én ezzel a hadparanccsal vette át a Főparancsnokságot:

Vitéz Horthy Miklós esküje

„Hadseregparancs! A nemzeti kormány bizalmából, a mai napon átvetem az összes magyar haderő Főparancsnokságát. Szívem mélyéről, melegen üdvözlöm a legjobbaink soraiból alakult hadseregünket. Bajtársak! A legnehezebb időkben, a sors csapásaitól sújtva, keserű hontalanságban, ismét megragadtuk a nemzeti zászlót, hogy diadalra vigyük hazánkat a megsemmisítéssel fenyegető bolsevikok ellen. Küzdelmünk nehéz lesz. De bízom a Magyarok Istenében, hogy nem fogja elhagyni az igaz ügyünket. Bízom a ti acélos akaratotokban, bízom az áldozatkész hazafiságokban, a kipróbált bátorságokban és az ügyességetekben. Céltudatos egységben tartsatok össze - és ez elhozza hazánk felszabadulását és megváltását. Ne feledjétek, hogy ti vagytok egy ezeréves nemzet utolsó reménysége, imádsága és sóhaja! De a szikrázóan lesújtó kardja is, ha kell.

Midőn Isten áldását kérem a nagy vállalkozásunkra, meghatottan és reményteli szívvel indulok veletek a közös munkára!”²

A köztársaság kérdése

A diplomáciai hozzáállásról írja Horthy Miklós:

”Véget ért az a rövid idő, melyet, mint magánember töltöttem el. Mozgalmas életemnek új fejezete kezdődött. Károlyi (Gyula) kérésére átvettem a hadügyi tárcát, és felhívást bocsátottam ki a magyar nemzeti hadsereg felállítására. Terveim kiviteléhez természetesen kellett a Szegedet megszállva tartó franciák beleegyezése, de ezt csak nehézkes tárgyalások után sikerült megkapnunk. *Betrix ezredes*, francia városparancsnok, és *de Lobit tábornok*, a francia megszálló csapatok főparancsnoka másként viselkedett, mint *de Gondrecourt*, és nem mutattak hajlandóságot arra, hogy nemzeti mozgalmunknak támogatást nyújtsanak. Természetesen egyik sem volt bolsevista, csak egyszerűen a románokkal tartottak, és csak a Kun-kormányt ismerték el „törvényes kormány”-nak...

Mozgási szabadságunkat nemcsak a franciák habozó magatartása, hanem a román csapatok nyomása is korlátozta. Ahhoz, hogy a vörös hadsereg ellen katonai műveletre gondolhassunk, előbb biztosítanunk kellett utunkat a Dunántúlra; ennek hozzánk közel eső részét a szerbek tartották megszállva. ... Teleki Pállal együtt Belgrádba utaztam tehát, és tárgyalást folytattam Protics miniszterelnökkel. Ő – feltéve a franciák hozzájárulását, – megadta a kívánt biztosítékokat, sőt hajlandónak mutatkozott, hogy a magyar ellenkormány diplomáciai képviselőjét Belgrádban hivatalosan elismerje. Ez volt a nemzeti kormány első diplomáciai elismerése és egyúttal küldetésünk egyetlen tényleges eredménye is, mert a franciák hozzájárulás hiányában Protics továbbmenő hajlandóságának nem vehettük hasznát. ...

A Szegeden intézkedő francia tényezőket természetesen párizsi utasításaik irányították, – és *Clemenceau* az Osztrák-Magyar Monarchiának nyílt ellensége volt. Ez az ellentét a két legfontosabb szövetséges hatalom magatartásában sajnos a mi kormányunkban is visszatükröződött. ... Egyedüli célom az volt, hogy ennek a magyar seregnek segítségével megszabadítsam Magyarországot a kommunista rémuralomtól, mert ennek kegyetlenkedései és gonosztettei állandóan fokozódtak.”³

A Tanácsköztársaság leverését követő hónapokban a politikai viták az államforma kérdése körül alakultak ki. A szentkorona-tant képviselők a történelmi királyság mellett álltak ki, ami ki zárta a köztársasági államformát. Ellentétek jelentkeztek az állami főhatalom tekintetében. Kardos József elemzésében Molnár Kálmánra hivatkozva mondja: „Molnár Kálmán nézeteinek igazolására a szentkorona-tant vonultatta fel. Ő azonban a legitim megoldást kívánta alátámasztani vele. Nézete szerint a szentkorona-tan ellentmondást nem tűrő szigorral követeli meg a királyság intézményének maradéktalan visszaállítását.”⁴

ASzentkoronatan

A 20 milliós népességű magyar állam egységének a megtestesítője a szentkorona-elméleten alapuló királyság – mondja Molnár Kálmán.

² Edgar v. Schmidt-Pauli: Horthy Miklós 132. o.

³ Horthy Miklós: Emlékirataim Harmadik (a jogtulajdonos engedélyével javított) kiadás: Budapest, 1990 Európa Könyvkiadó - Kner Nyomda Békéscsaba. 123. o.

⁴ Molnár Kálmán: *Az államforma*. Egri Népiújság 1919. november 1.

A szentkoronatan a magyar alkotmány legbelsőbb lényegét adja, amelyet a következő közjogi tételekben lehet kifejezni:

„Minden jog forrása a nemzet. A nemzet, a koronázás által ruházza át a főhatalmat a királyra, a király a szent korona feje. Az országgyűlésileg egybegyűlt állampolgárok a szent korona tagjai, s a törvényhozásban összeműködő országgyűlés és király, együtt alkotják a szentkorona egész testét.” – „A közrend és közszabadság gyönyörű harmóniája valósul meg ezeken a most vázolt alapokon, amely biztosítja az ország egészséges fejlődését, egységét, harmonikus belső életét. Az így kialakult rend bármiféle felforgatása, megcsonkítása rettenetes veszedelemmel jár a nemzetre nézve. Ez történt 1918 őszén, amikor a legnagyobb nemzeti szerencsétlenségre spekuláló hazardőrök koncentrált rohama a koronát félretolta”. A „szent korona által összetartott birodalom részeire bomlott, s a szent korona testének szétoperált tagjai a vérveszteségtől aléltan várják a halált, vagy – a feltámadást.”

Molnár Zoltán érvelésével, az alkotmányos jogfolytonosságot emelte ki. Végül is, „a jogfolytonosság igényével nem a Habsburgok uralmát kívánja, sőt, még a királyság államformáját sem, hanem csak a tiszta jogfolytonosságot, vagyis azt, hogy a régi törvényhozás, a király, a főrendiház, az alsóház, tehát a szent korona egész teste üljön össze, és az döntsön az ország további sorsáról. Ez a döntés jogszerű lesz akkor is, ha az uralkodó osztály régi vezetői a királlyal az élen kezükbe kapták volna újból a vezetést, nem volna érdekükkel ellentétes törvényeket. Mindez azt mutatja, hogy az 1920-as években a legitim megoldás hívei és ellenzői egyaránt a szentkorona-eszmében találták meg a nézeteik igazolásához szükséges történelmi ideológiát. Ez az ideológiai fegyvertár szegényes voltára is utalhatna, de amilyen sekélyes volt ez az egy síkon folytatott vita, ugyanolyan veszélyeket is rejtett magában. Elrejtette az igazi ellentéteket, a vita ellenére közös kiindulást adott az uralkodó osztályok számára, és a valóságot elfedő történelmi és nemzeti díszletek közé helyezte a magyar nép egyik legtragikusabb sorsfordulóját.”⁵

Az alábbiakban arra a kérdésre keressük a választ, hogyan zajlott le az átalakulás, tanácsköztársaságból a köztársasáig? 1919 július hónapban a románok az antant által kijelölt határokat átlépték és Budapest elfoglalását tüzték ki céljukul. Kun Béla táviratban figyelmeztette Clemenceaut ígéretének betartására, miszerint, amennyiben „a vörös hadsereg kiüríti Csehszlovákiának odaítélt területet, a román csapatokat visszavonják a románoknak kijelölt határok mögé”.

Clemenceau válaszában Kun Bélával közölte, a békekonferencia nem tárgyalhat a proletárdiktatúra kormányával addig, amíg az nem teljesíti a fegyverszüneti egyezményben rögzített felvételeket. A bolsevista kormány elhatározta, katonai lépéseket tesz a román hadsereg visszaszorítására. Clemenceau az antant katonai beavatkozásától elzárkózott, és engedélyezték a románok előre nyomulását. A románok katonai akciója a vörös hadsereg fellépését visszaverte. A tanácskormány lemondott, a munkástanács új kormányt választott, vezetését Peidl Gyulára bízták. Kun Béla és népbiztos társai augusztus elsején vonatra szálltak és Bécsbe szöktek.

Az antant augusztus elején tábornoki bizottságot küldött Budapestre, ellenőrizték a román csapatok viselkedését. A tábornoki kar tagjai voltak Bandholtz amerikai, Gordon angol, Grazian francia és Mombelli olasz tábornok. A tábornoki bizottság ellenőrzéseiről a románok hódító viselkedéseiről, rekvirálásairól az előző részben tettünk említést. Annyi megjegyzés kínálkozik ide, a románok ígéreteik ellenére, semmilyen figyelmeztetésnek eleget nem tettek. Magyarország teljes kifosztására törekedtek. A román rekvirálások okozott károk értékét 3 milliárd aranykoronára becsülték.

⁵ Kardos József: A szentkorona-tan története 1919 - 1944 41. o. Akadémia Kiadó és Nyomda Budapest, 1987.

A Peidl kormányt egy budapesti ellenforradalmi csoport, – élén Csilléry Andrással – mondatta le. Vezetőjüknek József főherceget kérték fel. Az ellenforradalmi csoport a Peidl kormány tagjait elfogta és lemondásra kényszerítette. József főherceg az új kormány felállításával Friedrich Istvánt bízta meg. Ebben a kormányban a hadügyi tárcát Schentzer Ferenc kapta, Horthy Miklós altengernagyot József főherceg a hadsereg főparancsnokának nevezte ki.

A Párisban működő Legfelsőbb Tanács a békekötés érdekében, az újjá alakult kormánnyal sem állt szóba. Elállását a tárgyalásoktól azzal indokolta, a kormány államcsínnel került hatalomba, nem népakarattal lett választva. Döntését azzal is indokolta, a kormányzó tisztséget betöltő József főherceg a Habsburg család tagja, akit az antant elutasít. Az antant mellett az egyéni törekvések, ambíciók is szemben álltak a nemzetmentés magasabb céljaival.

A kialakult zűrzavarban egyetlen szilárd pont volt, melyre számítani lehetett, Horthy Miklós által vezetett nemzeti hadsereg, melyben fegyelmezett munka folyt. A politikusok tehetetlenségükben tekintélyt veszített, végeredményben hatalom nélküli állami vezetésüket mutatták a világ felé.

Az 1919 novemberében megalakuló kormányt Huszák Károly vezeti. Az ideiglenes kormány alatt, a felzaklatott társadalom a proletárdiktatúra alatt elkövetett embertelenségekre hasonló cselekményekkel válaszolt. Szükség lett volna egy erős kormányzatra, megakadályozni azokat az eseményeket, melyeket az európai közvélemény „**fehérterror**” néven ismert meg.

A terror Kun Béláék alatt valóság, mert uralmuk fenntartásának eszköze volt. Az ideiglenes kormány a teljes jogrend hiánya miatt, nem volt képes a felgyülemlett indulatokat levezetni.

A mindenkori politikai hatalom irányítása mellett, a szakmai munka a kormány feladata, a törvények előkészületeit a kormány végezte, írásban és szóban a képviselők elé terjesztette, majd a döntéseket a Nemzetgyűlés hozta meg. 1920-ban több feladat rakódott a kormány vállára. Az ideiglenes kormány előkészítette az egyenlő és titkos választást, az emberek elmentek képviselőt választani, hogy feladattal ellátva őket, elküldhessék a Nemzetgyűlésbe. Ezzel a jelentős szervező és lebonyolító munkával, az ideiglenes, a Friedrich és Huszár kormányok, a nemzetgyűlés összehívásával az alkotmányos élet helyreállításának első lépéseit tették meg. Az ideiglenes kormány kiírta a választásokat. A választások 1920 január 25-én és 26-án folytak le. A nemzetgyűlés elnöke Rakorszky István lett.

A Nemzetgyűlés 1. ülése 1920. évi február hó 16-án

A Tanácsköztársaság bukása után, az első ülésen, Huszár Károly miniszterelnök felkérte a megválasztott nemzetgyűlési képviselők legidősebbikét, hogy a korelnöki széket elfoglalni méltóztasson. Majd felkérte a Nemzetgyűlés hat legfiatalabb tagját, hogy a korjegyzői székeket elfoglalják. Ezt követően Bernáth Béla korelnök üdvözli a nemzetgyűlés tagjait. Felszólalásában mondja:

*„Történelmi időket élünk. Sokat szenvedett hazánk ily súlyos helyzetben még sohasem volt. E nehéz helyzetből a kivezető utat megtalálni a Nemzetgyűlésnek lesz feladata. Hogy e munkát sikeresen elvégezhesse, ehhez Isten áldását kérem. Az ülést megnyitom.”*⁶

⁶ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 1 A Nemzetgyűlés 1. ülése 4. o.

Intézik a képviselők megbízóleveleinek osztályokba sorolását. Az első nap végén a világháború hőseinek és a proletárdiktatúra alatt elhunyt mártírjaink emlékét jegyzőkönyvbe iktatták. Más napokon már interpellációk hangzanak el. Működtetni kell az országot, vitákban alakult a költségvetés. Az első napon felszólal a miniszterelnök.

Huszár Károly miniszterelnök megnyitó beszéde

Huszár Károly miniszterelnök: T. Nemzetgyűlés! A magyar nemzet kálváriajárásának ezen a stációján üdvözlöm az újonnan megválasztott Nemzetgyűlést és Isten nevében megkezdjük munkálkodásunkat. Borzalmas eseményeken ment keresztül a mi nemzetünk a legutóbbi években és az utolsó hónapokban. Ebben a pillanatban az első lépést tesszük, hogy a felénk tátongó sir széléről visszarántsuk a már-már pusztulásnak menő nemzetet.

Évtizedeken át szisztematikusan előkészített belső rothasztás, kívülről érvényesülő propaganda, téveszméknek bontó ereje, békének csalfa reménye, nemzeti jelszavaknak csábító büverejébe burkolt demagógia felborították ennek az államnak belső rendjét; lerombolták a tekintélyeket, amelyek nélkül nemzet és állam fenn nem állhat; könnyelmű gazdálkodásukkal teljesen tönkretették az ország anyagi helyzetét. A polgári elemeknek gyengesége folytán, óráról-óra folyton bal felé tolódott a nemzet és a végső pillanatban egy tudatos árulásnak következtében a nemzet csaknem a pusztulás elé került.

Dicsőség volt hajdan magyarnak lenni, de azokban a napokban és hónapokban pirulni kellett a népek ítélete előtt. A forradalomnak az őszi rózsája nem az új Magyarországnak bölcsőjét díszítette, hanem a történelmi Magyarországnak majdnem sírvirágjává vált.

T. Nemzetgyűlés! Ebből az elnöki székből június 15-én az úgynevezett Tanács-köztársaságnak az elnöke, Garbai, alapjában véve egy összeesküvő forradalmi társaságnak az egyik vezére, azt mondotta, hogy az ő osztályuralmuk csak akkor jöhet létre, ha a régit megszüntetik, ha a régi nek minden szervét elpusztítják. Szó szerint mondta:

»Ezereztendő s alkotmányt teszünk sírba örökre, s ezzel eleget teszünk millió és millió proletár szívének.«

Szégyenteljesebb szavak nem hangzottak el még egyetlen egy nemzetnek képviselőházában sem. Nem volt az képviselőház, és le kell mosnunk erről a Háziól és erről a teremről azt a gyalázatot, hogy egy ezereztendő nemzetnek ebben, a történelmi jelentőségű csarnokában egy, az egész nemzet önérzetét ily mélyen sértő szót egyáltalán el lehetett mondani. Hazugság volt minden szó benne. Nem a magyar munkásosztály milliói nevében, hanem titkos társaságoknak és kevés számú összeesküvők cinkos társaságának nevében beszéltek ők, de a nép szabad akaratának megnyilvánulása után itt ezen a Nemzetgyűlésen elmondhatjuk, hogy a magyar munkásának nagy többsége teljesen távol állott ettől és ez csak azoknak a lelki világából származott, akik most az összeomlás után itt hagyták romokban heverő hazájukat s a külföldön még ma is konspirálnak hazájuk ellen.

T. Nemzetgyűlés! Egy másik beszédében ugyancsak Garbai azt mondotta, hogy mindaz, ami akkor így történt, a szakszervezetekben terjesztett forradalmi tanításnak volt a következménye. Ennek a mondásnak a konzekvenciáit a Nemzetgyűlésnek le kell vonnia. Tudjuk, hogy a szabadkőműves páholyokban hónapokkal előbb hangzottak el azok a beszédek, amelyek intenciói később, mind végre lettek hajtvva. Ez a nemzet önérzetes életöszönnel a saját életjogát ki fogja vívni mindenféle ilyen alattomos társasággal szemben, nemzeti életünk szabad fejlődésének az útjából minden ilyen elénk tornyosuló akadályt férfierővel és férfimunkával el fogunk háritani.

Egy másik szerve az úgynevezett Tanácsköztársaságnak itt e teremben proklamálta, hogy mihelyt a szociáldemokrácia uralomra jut, le kell mondani a demokrácia elveiről és a diktatúrát kell proklamálni. Ezt tartjuk mi a legnagyobb véteknek és bűnnek, amit a bolsevizmus nevében a magyar nép ellen elkövettek. Mi minden diktatúrával szemben egy egészséges, erkölcsi alapon nyugvó demokráciának a képviselői vagyunk. Kunfi mondotta ugyancsak e teremben, hogy a szovjet kongresszus nem egyéb, mint a régi szociáldemokrata párt temetése, mert a demokrácia eszméivel teljesen szakítani kell. Ma ugyanazok az emberek reklamálnak elveket, eszméket, gondolatokat, állásfoglalásokat, olyanokat, amelyeket ők megtagadtak akkor, amikor a hatalomnak bitorlói voltak itt ebben az országban...

A legnagyobb bűn, amit e nemzet ellen ezer év óta elkövettek, az volt, hogy egy észrevétlen pillanatban átadták a hatalmat ebben az országban a börtöntölteléknek. Kinyitották a cellák ajtait s a társadalom szemetét, rászabadították az államnak minden intézményére. Az ország első embereit elvitték a kínzókamrákba, elvitték a börtönök mélyére, elvitték egészen a vértanúságig és az alatt a magyar nemzetnek és a világ összes népeinek söpredéke jött ide és Magyarországot akarta felhasználni arra, hogy erről a tribünről, erről a pontról borítsa lángba az egész világot és ezzel katasztrófát hozott később Magyarországra is.

Egy degenerált világfajnak söpredéke ragadta itt kezébe a hatalmat. (*Úgy van! Úgy van! Taps. Felkiáltások: Zsidósöpredék! Galíciaiak!*)

Nem csak azok voltak, de akik voltak, azok mind megérdemlik a söpredék nevet. Erkölcsi meggyőződés nélküli emberek voltak, akik az erőszaknak gonoszságával és a bűnnek eszközeivel akartak, mint törpe minoritás rabigába dönteni egy egész országot. Ennek az országnak minden tisztességes és becsületes gondolkodású embere kell, hogy ezzel szemben egységes frontot állítson. Én meg vagyok győződve róla, hogy itt nem szabad osztály- és felekezeti határoknak lenniük. Tisztességes hazafiaknak és tisztességes embereknek egységes erejével és hatalmával kell, hogy szembetalálja magát mindenki, aki még egyszer megkísérelne hasonló uralmat létrehozni ebben az országban.

Mint első jelenség mutatkozott mindannak kiirtása és elpusztítása ebben az országban, ami keresztény, és ami magyar. Ez a Ház maga szégyenteljes kínzókamrává változott, ahol a nemzetnek vértanúi voltak, ahol hazánknak legjobb fiait halálra kínozták csak azért, mert önérzetes honpolgárok, magyarok és keresztények voltak. Tartozunk azzal, hogy egy pillanatot áldozzunk mindazon hősök emlékének, (*A képviselők fel állanak.*) akik mint a nemzet, az állami rend és a kereszténység mártírjai a magyar nemzet jövőjéért való harcokban életüket, egészségüket, családi boldogságukat elvesztették. Pihenjenek nyugodtan sírjaikban, az utánuk jövő nemzedék neveiket elfelejteni soha sem fogja. **Az ő mártír vérük és vértanúi haláluk lesz erőssége az utánuk következő generációknak.**

Végcélja volt ennek az uralomnak a polgári osztálynak teljes kiirtása. Nyíltan beszéltek arról, hogy hullahegyeket kell a burzsoák testéből emelni. Ez egy oly beteges irányzat, amely sehol a világon fenn nem tarthatja magát... Amint azonban a múltban már annyiszor, **most újból az egész európai civilizációt veszélyeztető ez a szellemi áramlat a magyar nemzetnek keresztény erkölcsén és a nemzetnek dacos magyar ellenállásán tört meg.**

Nemcsak a szellemi eltévelyedések és nemcsak anarchisztikus erkölcstelenség és beteges perverzitás volt a forrása annak, ami történt, hanem ezenkívül idegen pénz, idegen gondolat és idegen célok is. Maga Kun Béla írta egyik levelében:

»Nem szégyellem, de büszke vagyok rá, hogy ebben a küzdelemben a német spartakusok is támogattak bennünket. Nem szégyellem ezt a rubelben kifejezett támogatást megköszönni, de

büszke vagyok arra, hogy Radek és én szolgáltunk leginkább az ő bizalmukra és rá is fogok ezentúl is szolgálni.«

Külföldi pénzzel próbálták itt ennek a nemzetnek belső rendjét megbontani, és az a külföldi pénzbefolyás tudta, hogy mit akar itt ezzel elérni. Szégyen és gyalázat, hogy különböző osztályokból annyi ember került, aki eszköznek odaadta magát... Senki büntetlenül nem maradhat, aki ezt a nagy bűnt a nemzet ellen elkövette és mindenki számolni tartozik minden cselekedetéért, amit az első pillanattól mindmáig tett.

Közönséges lázadás volt ez a magyar nemzetnek ősi alkotmánya ellen és a láncolatot gonosztetteknek és bűntényeknek egész sorozata, amelyért mindenkinek lakolnia és bűnhődnie kell, hogy egyszer mindenkorra példa statuáltassák ebben a kérdésben...

A nemzet ellen elkövetett bűnök megtorlását elég korán sohasem kezdhethük, és akik bűnt követtek el, azok lakolni fognak, akiknek pedig nyugodt a lelkiismeretük, azok nyugodtan várhatnak. Odáig ment ez a rendszer, hogy magát az iskolát felhasználta arra, hogy már ott az iskolateremben folytassa a harcot a keresztény nemzeti élet ellen és onnan belülről, az iskola termeiből próbálták meg a családnak a fegyelmét is megtörni...

Ezeréves nemzeti életünknek minden egyes intézményét megtámadták — nemcsak a törvényhozást, a közigazgatást, a bíróságot — és laikusokból és sokszor gonosztevőkből próbáltak valami pótléket csinálni, amely sohasem a köznek szolgálatában állott, hanem nagyon sokszor önző egyéni érdekeknek rendelte alá a társadalomnak, sőt még a saját osztályának érdekeit is. Legnagyobb bűnük az volt, hogy végeredményben ők, akik mindig antimilitaristák voltak addig, amíg hatalomra nem kerültek, a munkásszakszervezeteket átalakították hadkiegészítő parancsnokságokká és az ő imperializmusukkal, okozóivá váltak a román megszállásnak s ezzel nagyobb kárt okoztak ennek a nemzetnek, amely már annyi vért vesztett addig is, mint a világháború. A proletárdiktatúrának és a román megszállásnak költségei majdnem akkorák voltak, mint a négy és fél éves háborúnak költségei...

És mikor nem volt többé szabad Magyarországon nemzetiszínű zászlót kitűzni, mikor nem volt többé szabad Istent szabadon dicsérni, mikor valóságos keresztényüldözés volt ebben az országban, mikor tele voltak a börtönök és ártatlan túszokat halálos félelmek között lelkileg kegyetlenül kínoztak, mikor Szamuelynek a halálvonata száguldott végig a magyar rónán és a Dunántúlon, mikor a Lenin-fiúk Budapestnek minden polgári családját kétségbeesett izgalomban tartották, mikor a direktóriumok garázdálkodtak az utolsó faluban is, akkor összeállottak bátor és elszánt magyar férfiak, tiszték és polgári emberek és szembeszálltak ezzel az áramlattal. Hála és dicsőség a nemzeti hadseregnek és fővezérének. Én itt erről a helyről mindenkinek, aki ebben a munkában részt vett, köszönetet mondok...

E pillanatban lélekben elzarándokolok a hazának bölcséhez, Apponyi Alberthez, aki ennek a nemzetnek egész erkölcsi fegyverzetével és az ő kiváló nagy lelki és szellemi tulajdonságaival a világ ítélőszéke előtt védelmezi a mi igazságunkat. Mi bízunk abban, hogy a természetnek és az igazságnak törvényei erősebbek minden papiros megállapodásnál.

Magyar külpolitikát akarunk csinálni, bele akarunk kapcsolódni a külvilág szerveztébe. Tudjuk és érezzük e pillanatban, hogy minden bajunk forrása az, hogy a világ nem ismert és még most sem ismer bennünket...

Lehetetlen, hogy az egész civilizált emberiség eltűrje azt, hogy mikor a világháborúban tizenkét millió ember azért halt meg, hogy felszabadítsanak népeket, hogy akkor ez a nagy felszabadítási munka azzal végződjék, hogy éppen a magyar nemzetet fűzzék rabszíjra, és azt a magyar fajt, amely ezer év óta egy országban, egy államban él, szétosszák öt államba.

A magyar kérdés lett ebben a pillanatban Európának legnagyobb problémája, és betegsége és békesség és nyugalom nem lesz, míg ez a magyar kérdés az igazság alapján megoldást nem talál.

Népeket akaratum ellenére más államalakulatokba áttolni nem lehet, és itt a Nemzetgyűlésnek első pillanatában hangosan kiáltjuk világgá, hogy mi népszavazást követelünk minden olyan területen, amelyet tőlünk el akarnak venni. Bele fogunk nyugodni, ha a lakosság maga fogja mondani, hogy nem kíván itt maradni, mi azonban tudjuk, hogy magyarok és más ajkú polgártársaink egyaránt ma érzik csak azt, hogy mi volt nekik ezer éven át a magyar haza.

A magyarságnak egy kívánsága van, hogy legyen világosság, ellenségeinknek egy kívánsága van, hogy ne legyen világosság. És én meg vagyok győződve, hogy ha a szenvedélyek ideig-óráig talán lekötve tartják, és talán elhomályosítják a mi nemzeti igazságunkat, előbb-utóbb azonban mégis csak győzedelmeskedni fog az egész civilizált világban a belátás és megteremti a tartós béke alapjait. Nem lehet itt ezen a földön négy új Elzászt csinálni és nem lehet Macedóniát ide feltolni a Duna és Tisza közé.

Az emberiség önmaga ellen vétkezik, ha a magyarságot kersztre engedi feszíteni, mert itt erre a nemzetre szükség van. Szükség volt rá ezer éven át, ezentúl még inkább szükség lesz rá. A századnak legnagyobb kultúrszégyene lesz az, ha majd a história megállapítja, milyen tudatlansággal, gázságtalansággal és könnyelműséggel akarták feldarabolni, megölni ezt az ezeréves magyar államot. Az egész emberiségtől csak egyet kér a magyar nemzet: helyzetünknek objektív megvizsgálását. Ha nem vaktában fogják hozni ezt az ítéletet, akkor az a magyarságnak csak kedvező lehet. Mi ebben a teremben, e pillanatban kevesen vagyunk. Nagy magyar vidékek képviselői nem jöhettek el, mert ennek akadályai voltak.

Mi azonban, akik ebben a teremben vagyunk, nem választókerületeinket képviseljük: minden itt ülő nemzetgyűlési képviselő az egész Magyarország képviselője, s mint ilyenek arra vállalkozunk, hogy az elénk tornyosuló feladatokat gyors egymásutánban megoldjuk...

Az a törvényhozás, amely nem tud lépést tartani a históriával, nem méltó az időhöz. ...

Itt vannak a mi legsürgősebb feladataink: a béke ügye, az államforma kérdése, az új alkotmány elkészítése, az új választói törvény megalkotása, közigazgatásunk reform legnagyobb rendtelenségben és bajban levő élelmezési és termelési kérdések rendezése úgy a mezőgazdaságban, mint az iparban. A nemzetiségi kérdés rendezése, a nemzeti hadsereg megszervezése, egész mezőgazdaságunk és iparunk újjáépítése...

A földreform kérdése, az ipartörvény sürgős revíziója, munkás jóléti intézmények megteremtése, hogy a munkásosztályt meggyőzzük arról, hogy a magyar polgári osztály és a magyar Nemzetgyűlés nem ellensége a magyar munkásságnak, hanem nekünk mindama modern szociálpolitikai követelmények iránt, melyek az egész világon s így nálunk is felmerültek... Követeljük egész kereskedelmi életünk újjászervezését is különösen az erkölcsi törvényeknek a kereskedelmi és gazdasági életben való érvényesítését. Mindezek fölé pedig, mint vezérlő csillagot, kell helyezni: a kereszténységnek intézményes védelmét. E cél érdekében az összes magyar keresztényeknek egységes politikai állásfoglalását, a magyar öncélúság gondolatának kifejlesztését, minden e célnak szolgáló társadalmi, gazdasági és politikai szervnek megalkotását, mert

ebben az országban mindent alá kell rendelni a magyar nemzeti céloknak...

Itt lüktet ebben a Nemzetgyűlésben a magyar föld népének őserije. Itt lüktet a nemzet leg-egészségesebb rétegét alkotó földmivesnép egész ereje. Erre kívánunk támaszkodni a mi keresztény, a mi nemzeti és a mi szociális munkánkban. Agrár-demokrácia lesz az a típus, amelyet a mi országunk képviselni fog...

Panaszkodnak sokat a külföldi sajtóban azok, akik önmagukat számúzták e Nemzetgyűlésből, mielőtt a nemzet egész biztosan számúzte volna őket, panaszkodnak, hogy nem volt módjukban elveiket hirdetni. Én e helyen leszögezem, hogy négy és fél hónap alatt állami pénzekből a szocialista-kommunista párt agitációs célokra kétszáznegyven millió koronát költött el...

Itt állunk, a közvetlenül a munka előtt. Azt tudja és hirdeti rólunk a közvélemény, azt mondjuk mi magunk is, hogy mi keresztény kurzust akarunk inaugurálni ebben az országban. De nem üres jelszavak tobzódó orgiája kell, hogy ez a keresztény kurzus legyen, nem külső formalizmusnak belső erkölcsi tartalom nélkül való fitogtatása, hanem nemes értelemben vett keresztény élet, a krisztusi morálnak érvényesítése egyénben, családban, osztályban, társadalomban, állami életben s itt a nemzetgyűlésben is. Ez ne fájjon senkinek, mert hiába is fájna, ezt az akaratunkat érvényesíteni fogjuk. Láttuk, hogy a vallás, hit, Isten, erkölcs nélkül hová jutott a magyar nép. Erre a tévútra többé nem tévedünk. Béke, fegyelem, munka, rend, tekintély, engedelmesség, kötelességtudás kell ennek a népnek az egész vonalon. Aljas szenvedélyek, bűnök helyett a keresztény erényekre akarjuk felépíteni ennek a népnek az életét...

Figyelmeztetem a t. Nemzetgyűlést, hogy **e pillanatban a hamu alatt még ég a forradalom parazsa. Köröskörül még piroslik az ég alja. Csak egy egységes nemzet hatalmas ereje lesz képes ezt a kórságot és ezt a veszedelmet leküzdeni.** Erős kézben nem lesz hiány. Csak azt kérjük ettől a Nemzetgyűléstől, hogy ebben a tekintetben erős erkölcsi támogatásban részesítsen bárkit, aki ezt a harcot, küzdelmet és munkát folytatni fogja.

Bölcsességre, erőre, higgadtságra és nagyon nagy keresztény nemzeti idealizmusra lesz szükség. Oly gyengék és gyarlók az emberek, hogy ha egy egységes nemzeti közvélemény nem fogja, mint hajtó-, mint lendítőerő előrevinni a Nemzetgyűlés hajójának vitorláját, nagyon tartok tőle, hogy az emberi gyarlóságok itt is kárt tehetnek a nemzet szent érdekeiben...

Felemelt fővel állunk itt a nemzet színe előtt. Megtettük kötelességünket, megtettük azt, amivel a hazának tartoztunk. Most pedig minél előbb essünk át első munkánkon, az első törvény megalkotásán, válasszuk meg azt az államfőt, akinek tekintélye, ereje és bölcsessége alkalmas lesz arra, hogy a nemzetet megmentse a végveszélytől és jöjjön minél előbb az első felelős magyar kormány."

Korelnök: Azt hiszem, a miniszterelnök úr most elhangzott ékes beszéde után kijelenthetem ebből a székből, hogy a Nemzetgyűlés minden tagjának lelkében élénk visszhangot keltettek az általa tolmácsolt érzések s a Nemzetgyűlés egyértelmű kegyelettel iktatja első ülésének jegyzőkönyvébe a világháború elesett hőseinek és a proletárdiktatúra alatt elhunyt mártírjaink dicsőséges emlékezetét. Ezt elfogadottnak jelentem ki. Most következnek a megalakulás előkészítése.⁷

A Nemzetgyűlés vezetésének, az Elnök, Alelnökök, Háznagy és jegyzők választása megtörténik. A Korelnök bejelenti, hogy beadott összesen 134. szavazatból 126 szavazat Rakovszky Istvánra esett.

Rakovszky István elnök megnyitó beszéde

⁷ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 1 A Nemzetgyűlés 1. ülése 4. o. Huszár Károly miniszterelnök beszédéből részletek. 1920. február 16.

Mélyen tisztelt Nemzetgyűlés! Midőn a Nemzetgyűlés elnöki székét elfoglalom, legelső kötelességem saját, valamint tisztviselőtársaim nevében is legmélyebb köszönetünket kifejezni azért a nagy megtiszteltetésért, amely minket ért. Minden törekvésünk oda fog irányulni, hogy a belénk helyezett bizalomnak megfeleljünk és a reánk ruházott tisztet egész odaadással és pártatlansággal, igazságosan töltsük be. De, igen tisztelt Nemzetgyűlés, egy kéréssel is jövünk, és ez az, hogy abban az igyekezetünkben, hogy a Nemzetgyűlés méltóságát megóvjuk, s a tárgyalások zavartalan lefolyását biztosítsuk, minket hathatós támogatásukban részesíteni méltóztassanak, mert csak a Nemzetgyűlés minden egyes tagjának támogatásával lehet azt a célt elérni, ami valamennyiünknek közös érdeke, közös kötelessége.

Engedje meg a t. Nemzetgyűlés, hogy röviden kitérjek arra, miként fogom én fel elnöki kötelességemet. A múlt eseményei készítetnek erre. A legnagyobb kitüntetés, mely egy halandót érhet, az, hogy őt nemzetének törvényhozása az elnöki székbe iktatja. De ez a kitüntetés nehéz kötelességet is rejt magában. Azt csak természetesnek találom, hogy az elnök a házszabályokat kötelességszerűen, igazságosan és pártatlanul alkalmazza. Az elnök igazságossága és pártatlansága az ő tekintélyének alapja.

Tekintély és bizalom nélkül az elnök állása tarthatatlan. Sohasem szabad elfelednie, hogy a házszabályoknak azon rendeltetésén kívül, hogy a tanácskozás zavartalan lefolyását biztosítsák, egy másik rendeltetésük is van, és ez az, hogy az ellenzék a többség esetleges túlkapásai ellen megvédjék, mert a kisebbség is a parlamentnek integráns része, ellenzék nélkül egészséges parlamentáris élet nem fejlődhet ki. Az ellenzék ellenfél, és nem ellenség.

Épen ezért a mi tanácskozásainkat hassa át az eltérő nézeteknek kölcsönös tiszteletben tartása. Bárminő nagy legyen a nézetek között az eltérés, eleve ne tételezzük fel soha, hogy a szándék, amelyből fakadtak, nem tiszta; tételezzük fel mindig az ellenfélben is azt a tiszta szándékot, amelyet önmagunknak tulajdonítunk...

Főtörekvésünk az legyen, hogy hatalmas, egy szebb, egy erőteljes boldog keresztény Magyarországot teremtsünk. Erre kérem az Úristen áldását.⁸

Turi Béla előadó a Nemzetgyűlés 6. ülésén szólal fel: „Maga az, hogy az első törvényjavaslatot az alkotmányosság helyreállításáról és a főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről kell benyújtánunk, bizonyítja, hogy nemcsak területi integritásunk, nemzeti létünk, de voltaképpen, alkotmányunk romjai között járunk. És amint a földrengés utáni közvetlen időkben, szinte azt sem tudjuk megállapítani, hogy valóban mi lett rommá, vagy mi maradt épen a romok között és mi az, ami nem pusztult el.

Azt látjuk, hogy alkotmányunk két főpillére, mint a temetőnek megtört oszlopai merednek reánk. Azt tudjuk, hogy az 1918 október 31-ike utáni forradalmi jelenségek és események alkotmányunknak egész épületét és szerkezetét rázkódtatták meg és hogy az azt követő nemzetietlen gyászorszak, amely a nemzet egyéniségét akarta elpusztítani, a magyar nemzet egyéniségének és szellemének legsajátosabb alkotását, az ezeréves alkotmányt akarta tönkretenni. Azután jöttek európai események, katasztrófák, majd pedig a győző hatalmak könyörtelen akarata és ezek nagy változásokat idéztek elő. Régi közjogi helyzetek borultak fel, régi államkeretek tolódtak el, évezredes intézmények dőltek össze és nagy közjogi elvek váltak tarthatatlanokká vagy nem érvényesíthetőkké.

Mindezek a tények, amelyek, mondom, ezen európai események közé ékelődnek, és amelyekre a javaslat rámutat, olyanok, amelyek voltaképpen nagy, mélyreható alkotmányjogi megvitatást követelnek, sőt, azt merem mondani, ezen tényeknek jogi és történelmi megítélése nélkül szinte el sem kezdhetjük új történelmünket. Ezenkívül a politikai vagy mondhatnám reneszánsz is,

⁸ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 2 A Nemzetgyűlés 2. ülése 11. o.

amelyet a nemzet annyira vár ettől a Nemzetgyűléstől, indokolja azt, hogy mielőbb lépünk az alkotmányosság terére, mert ennek az ezeréves nemzetnek erőforrása, legnagyobb ereje mindig az alkotmányosság volt.”

Prohászka Ottokár gondolataiból az alkotmányosság helyreállítás kérdésében

„A keresztény nemzeti egyesülés pártjának nevében kijelentem, hogy mi ezt a törvényjavaslatot elfogadjuk, és szavazatainkkal törvényerőre emelni segítjük. Tesszük ezt azzal a komoly megértéssel, amely a maga intuícióit a hazának végromlásából, a körülöttünk tornyosuló vészfellegekből veszi és azzal az elhatározással, hogy ennek a végromlásnak útját álljuk s ezt a szegény országot elsősorban is az alkotmányosság helyreállítása és az államfő hatalmának ideiglenes rendezése által a becsületnek, rendnek, boldogításnak útjára segítjük. ...

A mi reményeinket, intuícióinkat nem kultúrtörténet íróknak filozófiájából, hanem a magyar vérnek lelkéből, a magyar élni akarás erejéből és a magyar történelemnek ezeréves energiájából merítjük, és azt akarjuk, hogy ezzel az erővel állítsuk szembe magunkat minden tagadással s a nemzeti politika szakadékai fölé is, mert reméljük, hogy az a tisztességes keresztény nemzeti irányzat igazán képes lesz a széthúzás, a visszavonás és a félreértés sötét éjszakáit is eloszlatni...

Ez a törvényjavaslat rámutat egy óriási romhalmazra, az alkotmányosság megszakadására és arra az első kötelességre, melyet a törvényjavaslat élénk tűz. Mindannyian mélységesen érezzük hazánk tragikumát; érezzük, hogy ez nem valami egyszerű csatavesztés volt. Érezzük, hogy ez nemcsak valami rettenetes sarcot présel ki belőlünk, hanem tudjuk, hogy ez alkotmánytörés volt, tudjuk, hogy nemcsak ennek az országnak a megyéi morzsolódtak le, hanem az alkotmány háza szakadt le valamiképpen, hogy nemcsak az a pajzs, a magyar nemzet címere tört el, hanem a politikai nemzet élete szakadt meg. Nemcsak az alkotmányos világ szakadt le. Tudjuk, érezzük, hogy a mi egész szellemi, lelki világunk szakadt le, megzavarodott a világnézetünk, kidöntötték erkölcsi életünknek, rendszereinknek a pilléreit, megdöntötték a család, a tekintély, a magántulajdon alapjait.

Ezzel Magyarország voltaképpen, nemcsak valamiféle forradalomnak a tüzebe került, hanem belekerült világégésbe, mely világégésből csak piszkos, szurtos, véres poklok léptek elénk és ijesztették meg az egész kulturvilágot. Ha ennek a szomorú és kegyetlen fejlődésnek valamiféle nevét és az annak megfelelő fogalmi kategóriát keresem, azt mondhatom, hogy azt alig találok; mert azt mondják, hogy ez forradalom. De kérdem, mi a forradalom? A forradalom rohamos fejlődés valamely szisztémában, mely vagy a belső elveket és intézményeket fejleszti ki gyorsan, robbanásszerűen, vagy pedig szakít minden elvvel, mint valami pántot lepattantja azokat magáról és új elveknek alapjára áll...

Ez a forradalom teljesen idegen a magyar ideológiától, teljesen idegen minden magyar érzéstől. Ez a forradalom valamiféle szellemi vérbajt hozott ránk. Ez a forradalom beleállított minket idegen eszmemenetekbe, sajátságos erkölcsi felfogásokba, egészen új meglátásokat nyitott nekünk. De ha volt magyar forradalom, és ha azt kérdezem, hogy hol volt valami, ami magyarul forrt, úgy az bizonyosan nem az úgynevezett vörös vagy Károlyi-féle forradalmakban forrt, hanem a keresztény nemzeti reakció tűzhelyén.

A magyar érzés, a keresztény érzés, a hazaszeretet, azután az a szégyen, ami az arcunkon és a lelkünkben égett, hogy ilyes-valami velünk megtörténhetett. Ez az a reakció, forradalom, amit magyar forradalomnak, keresztény nemzeti forradalomnak bátran és merészen, tudom, hogy az erkölcsstan nevében is nevezhetek. Ez a magyar forradalom, ez a keresztény nemzeti reakció él mindnyájunk szívében, akik itt vagyunk, ez a hazaszeretet, ismétlem, ez a keresztény hit, ez a keresztény erkölcs, ez az ezeréves Magyarország alkotmányához való lelkes és áldozatkész ragaszkodás...

Mi ezt a Nemzetgyűlést a legalkalmasabb orgánumnak tartjuk az alkotmány helyreállítására és az államfő jogkörének meghatározására. Én is meg vagyok arról győződve, hogy ha valamiféle orgánomot keresünk az alkotmány helyreállítására, akkor más orgánomot, mint a szuverén népakaratot és a szuverén népakaratnak kifejezését, a Nemzetgyűlést, ne keressünk. Ez a mi orgánunk, ez a legalkalmasabb eszköz minden rend helyreállítására és minden hatalomnak karakterizálására és meghatározására...

Akármiféle osztályparlamentet — ha így hívjuk a régit — vagy akármiféle szűkebb választójog alapján alakult parlamentet hívatnak itt össze, az mind nem felelne meg a közérzésnek, nem felelne meg a közfelfogásnak. Nekünk népparlament kell, nekünk Nemzetgyűlés kell. Mint ahogy Kossuth Lajos mondta, ilyen időben az egész magyar népnek valamiképpen világitótoronnyá kell válnia, melynek tüzeben minden egyes magyar egy-egy szikra, hogy ezzel a tűzzel, ezzel a fényvel bevilágítsuk a magyar nép szakadékainak, de egyszersmind boldogulásának az irányát és útját...

Tudom, hogy a nemzet hatalom, hogy a nemzeti szuverenitás képes magából kifejleszteni, kigyöngyözni mindazokat a szerveket, mindazokat az eszközöket, amelyek létének biztosítására szükségesek. A nemzet elküldött ide minket, hogy Nemzetgyűlésbe ülünk. Ebben a Nemzetgyűlésben magában van meg a hatalom, mert megvan a szükséglet, hogy magából teremtsen egy közeget, amely hiányosságát, esetleges gyarlóságát néhanapján kiigazítsa és ez a szerv az államfő.

...

Nem vehetjük ezt a tekintélyt máshonnan, tehát vennünk kell önmagunkból és fel kell azt ajánlanunk annak az államfőnek, fel kell ajánlanunk a kardot, a jogart, mint ahogy a koronázáskor a primás átadja a kardot a királynak azzal a szóval: Hatalom, de hatalom, amely a gyöngét segítse, amely az árvát védje, amely a védtelent biztosítja, amely az egész számára a biztos boldogulás útjait kiküzdje, kivívja. Nekünk erős kéz kell, de nem ököl, amely lecsap, hanem erős kéz, amely a gyeplőt tartsa, és a haladásnak biztos irányát biztosítsa. Nem kívánhatunk mi jobbat Magyarországnak, mint egy erős kormányzót, olyan Hunyadi Jánosféle kormányzót.

Nekünk ez az alkotmány megint csak híd, az anarchiának szakadéka felett, amelynek szélén még folyton imbolygunk, híd ez a szociális alkotások mezejére.

Mert ezt a magyar nemzetet nem szabad többé megcsalni. Ez a magyar nép akkor reménye vesztett lesz, ha folyton csalódik. Csalódott Károlyiban, csalódott a szocialistákban, akik ráhozták a proletárdiktatúrát és eddig még nem látott eredményt ettől a keresztény nemzeti reneszánsztól sem. Kívánom, hogy ebben ne csalódjék, kívánom, hogy ne csalódjék bennünk, ebben a Nemzetgyűlésben. Mert jelszavakkal éhség és nyomor ellen küzdeni nem lehet, sem vörös, sem fehér jelszavakkal, hanem csak kenyeret adó, munkát biztosító nemzetmentő tényekkel”⁹

Az alkotmányosság helyreállítására irányuló rendelkezések

{A törvényjavaslatban a nemzetgyűlés jóváhagyja, a kormánynak ama rendeleteit, amelyek alapján a nemzetgyűlés összegyűlt. A nemzetgyűlés a magyar állami szuverenitás törvényes képviselőjének nyilvánítja ki magát, amely alkotmányunk értelmében jogosult az államhatalom gyakorlásának további módját rendezni. Elismeri a mentelmi jogot. A törvényhozó hatalmat a nemzetgyűlés gyakorolja. A végrehajtó hatalmat a kormányzói tiszt betöltéséig egyedül a nemzetgyűlés gyakorolja. A bírói hatalmat a szervezett bíróságok a törvényhozás további rendelkezéséig a magyar állam nevében gyakorolják.

Nemzeti hadsereg állítatik fel, amely a magyar alkotmányra esküt tesz. Az ú.n. népköztársaság és tanácsköztársaság szervei által hozott törvények semmisek. Kivéve a jogbiztonság érdekében hozott rendelkezéseket, az új törvények életbeléptetéséig. A 11 §. rendelkezik a volt osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal szemben felállott közös érdekű viszonyok megszűnése miatt azok hatályon kívül helyezésére.

⁹ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 2 A Nemzetgyűlés 6. ülése 49. o.

A nemzetgyűlés addig, amíg az államfői hatalom gyakorlását véglegesen rendezi, az államfői teendők ellátására a magyar állampolgárok közül titkos szavazással kormányzót választ. Több rendelkezés írja elő a kormányzó működésének határait. A végrehajtó hatalmat a „kormányzó kizárólag a nemzetgyűlésnek felelős minisztérium által gyakorolja. Minden rendelkezése és intézkedése, ideértve a fegyveres erőre vonatkozó rendelkezéseit is, csak úgy érvényes, ha az illetékes felelős miniszter ellenjegyzésével van ellátva.”

Ezt a törvényt az Országos Törvénytarban, mint az 1920. I. törvénycikket kell kihirdetni.} ¹⁰

Huszár Károly indoklása a törvényjavaslatról

Huszár Károly miniszterelnök a benyújtott törvényjavaslatot az alábbiakban indokolja: Az 1914. évi július hó 25-ike óta tartó világháborúban jelentékenyen megfogyatkozott, és meggyöngült magyar nemzet nem tudott ellenállani annak a céltudatos destruktív törekvésnek, amely egyfelől a háború elvesztését követő lelki meghasonlást és gazdasági válságot tervszerűen kihasználva, másfelől az általános békevágyat a jó béke kötésének hazug ígéretével céljai szolgálatára fordítva, az országot a nemzet lelkétől idegen forradalmak ingoványos talajára juttatta.

Ma már a jóhiszeműségében csalódott nemzet öntudatra ébredése után világosan látható, hogy az 1918. október 31-én és az azt követő időkben lefolyt forradalmak nem a magyar nemzet újjáéledését jelentették, hanem nemzetietlen irányukkal, a hadsereg szétzüllesztésével, a jogrend megbontásával és a gazdasági élet teljes tönkretételével még irtóztatóan megsokszorozták a háború hosszú tartamának és szerencsétlen kimenetelének úgy is eléggé hátrányos következményeit.

Ezek a forradalmak, fő csapásaikat épp nemzeti egyéniségünk legkifejezőbb mesterművére: az ezeréves magyar alkotmányra mérték. A történeti fejlődés biztos elvét megtagadva és a nemzet akaratának megkérdésezése nélkül hirtelen összetákolta fércmunkákkal akarták kiküszöbölni és helyettesíteni azt az alkotmányt, amely mint a magyar jogalkotó géniusz legeredetibb alkotása a nemzet lelkéből évszázadokon át, fejlődött ki és a legsúlyosabb megpróbáltatások között a nemzet legjobbjainak véráldozatával lett a nemzeti lét biztos épületévé felszentelve.

A nemzeti élet reneszánszának egyik legelső követelménye az alkotmányosság helyreállítása, hogy a nemzet sorsának intézését ismét maga vegye a kezébe. Ezt nem csupán az ország feldúlt viszonyainak a rendezése és a jogbiztonság érdeke sürgeti, hanem a nemzet akaratán kívül megindult és mégis a végső összeroppanásig becsülettel végigküzdött háború befejezésére hivatott béke megkötése is. Azért az 1919. évi augusztus hó 7. napja óta az ország ügyeit ideiglenesen intéző magyar kormányok főfeladatuknak kezdettől fogva az alkotmányosság teljes helyreállítását tekintették...

Nagyobb fontosságú alkotmányjogi változásoknál magához a nemzeti akarat megnyilvánulásához kell folyamodni, mint minden hatalomnak végső forrásához, mely az alkotmány válságos helyzeteiből a kivezető utat megadhatja. Alkotmányunk szerint nem is lehet kérdés tárgya az, hogy a főhatalom s annak birtoklása a nemzet akaratából ered. Werbőczy Hármaskönyvéből kifejezésre jut az az alapelv, hogy a király uralkodói joga és hatalma a nemzettől származik, mely a szent korona jelképében azt a királyra ruházta.

E részben a mostani helyzettől lényegileg csupán abban volt eltérés, hogy a múltban a törvény értelmében vett nemzet fogalma a politikailag jogosult rendek szűkebb körére szorítkozván, az alkotmány válságok elintézésében nem az egész nép, hanem csupán annak politikailag jogosult része vett részt, mely ezt a jogát az országgyűlésnek rendes formájában gyakorolta. Minthogy azonban a törvényellenesen feloszlott országgyűlésnek vagy helyette egy másik országgyűlésnek alkotmányos egybehívását a királyi hatalom szünetelése, valamint a belső és külső politikai okok

¹⁰ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. sz. / Irományszámok / 1920-2 Törvényjavaslat az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről. 2. szám 1920. február 20.

lehetetlenné tették, a nemzetnek más oly szerv útján kell akarátát megnyilvánítania, amely nem hagyhat fenn kétséget arra nézve, hogy kijelentett akarata megfelel a nemzet egyetemes akarátának.

A legteljesebb általános, titkos, egyenlő, közvetlen és kötelező választójog elve alapján egybeülő és így a nemzet minden rétegét a teljes egyenlőség alapján képviselő nemzetgyűléssel szemben nem állhat meg az az aggály, hogy az országgyűlésnek törvényeinkben meghatározott szervezetén kívül s törvényes szabályozás nélkül pusztán egy nem is alkotmányszerűen alakult ideiglenes kormánynak rendelkezései alapján alakult meg. Mert a nemzet az által, hogy e kormányrendeletek alapján képviselőit megválasztotta, e rendelkezéseket hallgatag elfogadta és szentesítette. Ennek a nemzetgyűlésnek nem egy teljesen új alkotmány kidolgozása, hanem az alkotmányos főhatalmak gyakorlásában beállott akadályok elhárítása és az alkotmányosság helyreállítása lehet csak a tulajdonképpeni célja, amely mellett természetyszerűen el kell látnia bizonyos időn át a törvényhozás rendes teendőit is...

A főhatalom rendezését elsősorban az a körülmény tette szükségessé, hogy a királyi hatalom gyakorlása 1918. évi november hó 13. napja óta szünetel. Közismert tény ugyanis, hogy IV. Károly király a forradalmi viszonyok hatása alatt 1918. évi november hó 13-án Eckartsauban a következő nyilatkozatot állította ki:

»Trónra lépésem óta mindig arra törekedtem, hogy népeimet minél előbb a háború borzalmaiktól megszabadítsam, amely háború keletkezésében semmi részem nem volt. Nem akarom, hogy személyem akadályul szolgáljon a magyar nemzet szabad fejlődésének, mely iránt változatlan szeretettel vagyok áthatva. Ennélfogva, minden részvételtől az államügyek vitelében lemondok, és már eleve elismerem azt a döntést, amely Magyarország jövődő államformáját megállapítja.«

E nyilatkozatot tartalmazó okirat a magyar kormány birtokában van. A királyi hatalom gyakorlásának az érintett tényekben megnyilvánult szünetelése az alkotmányosság helyreállítása érdekében mindenekelőtt azt teszi szükségessé, hogy az államfői teendők ellátásáról ideiglenesen gondoskodás történjék. A törvényjavaslat, nem terjeszkedik ki IV, Károly említett nyilatkozatának jogi minősítésére, — nevezetesen arra a kérdésre, hogy minő jelentőséget kell e nyilatkozatnak, valamint a királyi hatalom működésében beállott szünetelésnek a királyi trón tekintetében tulajdonítani.

Ez a kérdés szorosan összefügg azzal a másik körülménnyel, hogy Magyarországnak és társországainak a volt osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal fennállott feloszlata. A főhatalom gyakorlásának végleges rendezése szükségessé fogja tenni annak a kérdésnek megoldását is, hogy az utóbb érintett körülményből milyen következtetést kell vonni egyrészt IV. Károly király uralkodói jogára, másrészt az 1723: I. II. és III. törvénycikkben szabályozott trónöröklésre.

Kívánatos, hogy ennek a nagyfontosságú kérdésnek megoldásához az ország azon részeinek képviselői is hozzászólhassanak, amelyeken a választás eddig ellenséges megszállás miatt nem volt megtartható. Tehát ennek a kérdésnek az eldöntése a békekötés utáni időben későbbi törvényalkotásnak lesz feladata, mely a főhatalom gyakorlásának kérdéseit a megváltozott viszonyok figyelembevételével véglegesen lesz hivatva rendezni.¹¹

„22 évesen, sorhajózáslósként került a „Saida” nevű korvettre, melynek az utódhajója később, az emlékezetes Otrantói csatában abba a kötelékbe tartozott, aminek Horthy volt a parancsnoka. 1909-ben, a konstantinápolyi parancsnokság után az idős Ferenc József császár az akkori korvettkapitány, Horthy Miklóst választott szárnysegédjének, mely olyan pozíció és elismerés volt, amire a nála sokkal magasabb rangú tisztak álltak sorba.

¹¹ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. Sz. / Irományszámok / 1920-2 Melléklet a 2. számú irományhoz. 1920. február 20.

Az ezzel a tisztséggel elnyert császári bizalom alkalmat adott arra, hogy olyan pozícióba kerülhessen majd a háborúban, ahol újból kiválóan teljesített az Otranto hőségé válhatott. Jó néhány sorkapitányt és tengernagyot megelőzhetett a ranglétrán: ellentengernaggyá, a császári és királyi flotta parancsnokává nevezték ki. Innen kezdve még gyorsabban ívelt felfelé a pályája: altengernagy, azután a Nemzeti Hadsereg főparancsnokaként Magyarország felszabadítója, majd hazája legmagasabb méltósága lett. Így kapcsolódtak sorban egymásba teteinek és sikereinek láncszemei, és ez azért olyan különleges, mert ezt a nemes lelkű, bátor férfit nyilvánvalóan a magasabb gondviselés választotta ki országá javára és irányítására.”¹²

Kormányzó választás

Elnök: Napirend szerint következik: Magyarország kormányzójának megválasztása. A beadott összesen 141 szavazatból Horthy Miklóstra 131, Gróf Apponyi Albertre 7 szavazat esett. 1 szavazólap üres volt és 2 szavazat megoszlott. Így Horthy Miklóst Magyarország kormányzójául megválasztottnak jelentem ki.

Elnök: Kormányzó úr! Magyarország nemzetgyűlése Önt Magyarország kormányzójául választotta meg. Kérem, el méltóztatik-e fogadni Magyarország kormányzói tisztét?

Horthy Miklós kormányzó: Köszönettel a Nemzetgyűlésnek irántam megnyilvánult bizalmáért, Magyarország kormányzói tisztét elfogadom.

Elnök: Ez alkalomból a magyar Nemzetgyűlés nevében a legszívélyesebben üdvözlöm és felkérem, hogy kormányzói esküjét a törvény értelmében letenni méltóztassék.

Az eskü

„Én Horthy Miklós, Magyarország megválasztott kormányzója, esküszöm az élő Istenre, hogy Magyarországhoz hű leszek, törvényeit, régi jó és helybenhagyott szokásait megtartom és másokkal is megtartatom, függetlenségét és területét megvédem, kormányzói tisztemet az alkotmány értelmében a Nemzetgyűléssel egyetértésben a felelős ministerium útján gyakorlom és mindent megteszek, amit az ország javára és dicsőségére igazságosan megtehetek. Isten engem úgy segéljen!”

Az eskütétel után *Huszár Károly* miniszterelnök szólalt fel:

T. Nemzetgyűlés! Az ideiglenes kormány hivatását betöltötte. Van szerencsém a t. Nemzetgyűlésnek bejelenteni, hogy egyetlenegy aktus van még hátra, amelyet el kell végeznünk: az imént lefolyt kormányzói választásnak törvénybe iktatása. E cél érdekében van szerencsém törvényjavaslatot benyújtani a kormányzó megválasztásáról. Kérem ezt a Közjogi Bizottságnak kiadni és a Házban sürgősen tárgyalás alá venni. Egyúttal van szerencsém bejelenteni a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a minisztertanács elhatározta a kormánynak lemondását. A kormányzó az ügyek vitelével megbízta a kormányt, s mi mindaddig hivatalunkban fogunk maradni, míg a politikai válság meg nem oldódik, s a felelős kormány be nem mutatkozik itt a Nemzetgyűlésen.¹³

Törvényjavaslat a kormányzó megválasztásáról

A nemzetgyűlés méltányolván azokat a nagy érdemeket, amelyeket nagybányai Horthy Miklós úr volt cs. és kir. altengernagy, a magyar nemzeti hadsereg fővezére, a II. oszt. katonai érdemkereszt tulajdonosa, a Lipót-rend és a III. oszt. vaskoronarend lovagja, a III. oszt. katonai érdemkereszt, a bronz katonai érdemérem, a Károly csapatkereszt és a sebesülési érem tulajdonosa. A

¹² Edgar v. Schmidt- Pauli: Horthy Miklós Máthé Erika magánkiadása Budapest * 2019 47. o-tól

¹³ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 9 A Nemzetgyűlés 9. ülése 1920. március 1.

háború nehéz küzdelmei közt a haza védelmében, majd a nemzeti hadsereg megszervezésével a belső rend és biztonság helyreállításában és fenntartásában és így a pusztulás és végenyészet szélére jutott ország megmentésében szerzett, s áthatva attól a bizalomtól, hogy a nemzetet súlyos megpróbáltatásai között a nemzetgyűléssel egyetértésben az alkotmányosság ösvényén megerősítés, fejlődés felé fogja vezetni, öt titkos szavazással Magyarország kormányzójává választotta. S miután Horthy Miklós úr a kormányzói esküt a nemzetgyűlés ünnepélyes ülésében 1920. évi március hó 1. napján letette, a nemzetgyűlés őt a kormányzói tisztbe beiktatta. Ennélfogva a nemzetgyűlés a következőképpen határozott:

1. § A nemzetgyűlés nagybányai Horthy Miklós úrnak Magyarország kormányzójává történt megválasztását ezennel törvénybe iktatja. 2. §. A nemzetgyűlés a főméltóságú kormányzó úr részére évi 3,000.000 korona tiszteletdíjat állapít meg. 3. §. Ez a törvény kihirdetésének napján azonnal életbe lép. Budapest, 1920. évi március hó 1-én. Huszár Károly s. k. miniszterelnök.¹⁴

Horthy Miklós kormányzó III. sz. átírata:

„Huszár Károlyt megismételt kérelmemre miniszterelnöki állásától felmentetem, Magyarország miniszterelnökévé dr. Somonyi-Semadam Sándor nemzetgyűlési képviselőt, a nemzetgyűlés alelnökét neveztem ki. Isten áldása kíséрге a nemzetgyűlésnek a haza javát és dicsőségét szolgáló működését. 1920. évi március hó 15-én¹⁵

Somonyi-Semadam Sándor miniszterelnök: T. Nemzetgyűlés! Az isteni gondviselés úgy akarta, hogy ezekben a nagyon nehéz időkben a kormány vezetését el kellett vállalnom. Az előző kormányok a vörös káoszából vezették ki az ország hajóját. Szerencsés választással megtalálták a jelszót: a kereszténység és magyarság jelszavát. Ez volt az a bűvös szó, amely megtörte a vörös rombolásnak minden gonosz varázsát. Eljutottunk addig, hogy a békét és a rendet bizonyos mértékben helyre tudták állítani...

Arra kérem önöket, értsék meg egy adott esetben, amely nagyon közel már előttünk fog állani, hogy ily eljárás szükséges lehet és előfordulhat; mentsenek fel bennünket a felelősség terhe alól, fogadják el utólag a ratifikáló törvényjavaslatot és segítsenek bennünket az ország kátyúba rekedt szekerét kiemelni és tovább vinni.¹⁶

A Nemzetgyűlés 39. ülésén Gr. Teleki Pál külügyminiszter felszólalása a békeszerzős kérdései

Gr. Teleki Pál külügyminiszter előterjesztésében tájékoztatja a képviselőket a békeszerződés jelenlegi formájáról. Tájékoztatójában kiemeli: „Párisban három hónap alatt tapasztaltuk a kijózanodás fokozatos fejlődését, de a végeredményt az egész közvélemény és az egész sajtó súlyos szavakkal, megdöbbenéssel ítélte el azokat a feltételeket, amelyeket nekünk szabtak. A külföld közvéleménye is elítélte ezt a szerződést.”

Hivatkozik Bowmanra és Bulitra, az amerikai bizottság közgazdasági referenseire, akik az első béketervezetet olvasása után, ott hagyták a békekonzferenciát és Amerikában felemelték szavukat az ellen, ami itt történik. Keynes, tudományos kritikával és pártatlanság nélkül bírálja a békekonzferencia munkáját. Elemzi a német békeszerződést, de látható, hogy az még mindig nem olyan súlyos, mint a magyarokat érintő szerződéstervezetben megfogalmazott igazságtalanság.

¹⁴ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. sz. / Irományszámok / 1920-9 Törvényjavaslat a kormányzó megválasztásáról. 1920. március 1-én

¹⁵ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. sz. / Irományszámok / 1920- III Kormányzói leirat... 1920. március 17.

¹⁶ 1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 13 A Nemzetgyűlés 1920. március 17.

„Lavisse Franciaország történetírója Brandenburgra azt mondja, hogy ilyen síksági határok között hazát teremteni nem lehet. Rámutatok arra, amit Eliséc Reclus mond, amidőn a magyarság szerepét jelzi Kelet Európában, földrajzi helyzeténél fogva egyrészt, erkölcsi súlyánál és egyéniségénél fogva másrészt. Rá akarnék mutatni arra, amit a különböző nemzetek kapcsolatáról az emberi életben a franciáknak nagy geográfusa, Vidal de Lablenche mond. Angliából sír Thomas Holdich arra irányítja a figyelmet, hogy a románoknak előretörése a Tiszáig, előretörése Erdélyen át és egész koncepciója nem mutat rá olyan határookra, amelyek jobbak lennének azoknál a határoknál, amelyek eddig léteztek. Nem szabad engedni azt, hogy ezek a princípiumok, pártatlanok kezéből átjátszódjanak más kézbe és az alapelvekből jelszavak váljanak.”

„Balfour március elején az angol alsóházban beismeri azt, hogy ezek a kérdések sokkal nehezebbek tehát, mint ahogy azt annakidején gondolták, amikor először felvetették, anélkül, hogy az összes tényezőkkel számot vetettek volna. S azt mondja, hogy míg a főirányelv a határok megállapításán át a nemzetiségi volt, mégsem szabad figyelmen kívül hagyni a vasúti összeköttetések, a gazdasági viszonylatok, sőt a stratégia szempontjait sem. Ezért vált tulajdon képen a megszabott határ egy gazdasági hódítási határrá.”

A kísérőlevélnek egyik passzus úgy hangzik, hogy ezeréves birtoklásunk jogtalan volt. A hiteles szöveg nem így hangzik. A hiteles szövegben úgy van, hogy (olvassa): „*Az ezeréves birtoklás sem jogcím akkor, amikor már az ilyen birtoklás jogtalanra vált, jogtalanra látszik.*” Ezt az indokolást vissza kell utasítanom, és amikor ezt teszem, magam mellett látom ebben jobboldalt a franciák nagy geográfusát, Reclust és baloldalt a franciák nagy történészét Michelet-t.”

A békét vezérelvek szerint fogalmazták meg, az alapvetések nem a békének, nem az életnek alapvetései, hanem a „háborús pszichózis idejében” élő entente: ellenérvzés szövegei. „Fel kell ismerni azt, hogy az életet nem lehet doktrínák, princípiumok és egyes kritériumok alapján megoldani.” „Használhatatlanok olyan egyszerű formulák, amelyek egy formula, egy kritérium alapján akarnak megoldani világproblémákat, amelyek ezer tényező összejátszódásából keletkezett helyzetek, ezer tényezőnek összeszövődéséből, szintéziséből keletkezett nemzetek jövőjének sorsát dönti el és a világ helyzetét is.

Különös, hogy éppen a történelem felismerésének ebben a korszakában vezető politikusok, nem is országokat, de a világot irányító, vagy irányítani akaró politikusok olyan távol állanak ettől a felfogástól, azt teljesen félreismerik, vagy nem veszik észre és pedig nem veszik észre a háborús pszichózisnak behatásai alatt. Ezekben a princípiumokban van az alaptévedése az egész békeműnek.” Vezérelvük egyik támpontja a nemzetiségi kérdés. Ez helytelen. A népek életében ugyan fontos szerepet játszik nemzetiségük, nemzeti egyéniségük, de nemcsak ez. Maga a nemzeti egyéniség is különböző tényezők összeszövődéséből áll.

A békeszerződés okmányainak elemzése

Gr. Teleki Pál elemzi azokat az okmányokat, melyeket a Tanács megküldött, és az elnök kísérőlevélben foglaltakat, amit a békekonferencia elnöke a magyar béke delegáció elnökéhez intézett.

A kísérőlevél jelentőségét három szempontból kellene megítélni. Első sorban a hangja, azután az eredeti béketervezettel szemben benne foglalt engedmények vagy enyhítések tekintetében, és végül amaz okadatolások tekintetében, amelyeket a változatlanul maradt szerződési pontokra nézve tartalmaz.

Alapvető különbség az anyagok tartalma között abban különbözik, hogy mikor készültek. A háború alatt, vagy későbbi időpontban. Az viszont tagadhatatlan, hogy:

„*a magyar béke az összes békék közül a legrosszabb, és hogy a béke az összes nemzetek közül, amelyeket az érint, a magyar nemzetre nézve a legkegyetlenebb.*”

Ezért válik a kísérőlevélben az udvariasság, valósággal mentegetődzéssé azokért a hibákért, amelyeket benne elkövettek. Az entente belátja azokat a súlyos hibákat, azokat az inkonvenienseket, amelyeket a határoknak az a futása okoz, melyet a békemű meghatároz. De azt hiszi, hogy a néprajzi eloszlásnak megfelelő határok megvonása — tehát világosan kimondják ezzel, hogy olyan határok megvonása, amelyek a legközelebb esnek azokhoz a princípiumokhoz, amelyek alapján a béke keletkezett, és amelyek azokban a kijelentésekben foglaltak, amelyek irányelvül szolgáltak, — hogy tehát ilyen, a néprajzi határokhoz közeleső határok megvonása még sokkal nagyobb inkonvenienseket hozna, még sokkalta nehezebb volna.

„Ezt a beismerést egy bizonyos meglepéssel kell, hogy konstataljam, azon szempontból, hogy mi ezt előre megmondtuk, tudtuk, és talán egy bizonyos igazolásul is szolgál ez a magyarság eddigi és mai álláspontjának. Világosan azt mondja, hogy a magyar állásponttal szemben, amely a régi határokat akarta volna fenntartani, ha a kettő között mintegy választani kell, akkor mégis azon az állásponton kell, hogy maradjanak, amelyre eredetileg helyezkedtek. Itt tehát azok a fajta határok, amelyekről eredetileg szó volt, teljesen ki vannak kapcsolva és csak a két extrém álláspont áll egymással szemben; a mi álláspontunk és a bennünket körülvevő népek imperialista álláspontja.”

„Egy másik passzusa a kísérőlevélnek, a népszavazás felesleges voltának indokolása. Ez az indokolás azt mondja, hogy 1918 őszén, az elszakított területeken a nép már nyilatkozott. A rózsahegy határozatnak is megvolt a maga ellenhatározata, a gyulafehérvári határozat pedig hogy kik által, minő kiküldöttek vagy önmegbízottak által hozatott, azt mi tudjuk. Ennek következtében ez az indokolás nem áll meg, mégis azt a látszatot keltik bennünk, hogy a hivatalos tényezőknél még mindig van valami abból a büntetési mentalitásból is, amelynek létét március 3-ikán a lordok házában szögezték le. Crawford grófja, az angol külügyminiszter helyett szólva a lordok házában, megtehetette azt kijelentést, hogy a magyar tisztviselők és a magyar tisztviselőknek segédkező tanítók és más munkaerők a magyar statisztikát magyar érdekből megváltoztatták. Nem mondhatta volna ezt akkor, ha ismerte volna azokat a memorandumokat, nem ismerte, mert nem olvasta el.”

Az erdélyi jegyzékünkhöz tizenöt melléklete volt csatolva, tehát talán egyik-másik úr figyelmét elkerülhette — és amely bizonyította azt, hogy a románok a békekonferenciához beterjesztett irataikban minden módját felhasználva a statisztikai számok megváltoztatásának és magyarágzásának, még így is alig tudtak kihozni jelentékenyen különböző eredményt, mint a magyar hivatalos statisztika. Felvidéki jegyzékünkhöz 37 mellékletet adtunk. Így azután elkerülte ez a jegyzék egyik-másiknak figyelmét a statisztikánknak helyességét. A külügyminiszter megjegyezte, hogy:

„a népszámlálási biztosok jelentékeny része, 1900-ban fele, 1910-ben több mint fele tanító volt, ezen tanítók között természetesen legnagyobb számmal felekezeti iskolák tanítói és ezen felekezeti tanítók között jelentékeny számban nemzetiségi tanítók.”

A kísérő irat szerint, ma már nem tudja a határokat megváltoztatni. Majd akkor, amidőn a határmegállapító bizottságok megkezdik munkájukat, ha úgy találják, hogy a békeszerződés határozmányai valahol oly igazságtalan helyzetet teremtenek, amelyet megváltoztatni európai érdek, szabadságukban fog állani, hogy e tárgyban a népek szövetségének tanácsához jelentést tegyenek. Amely esetben e tanács, ha az érdekelt felek egyike kívánja, felajánlhatja jó szolgálatait a határ olyatén megváltoztatására, amelyet a határkijelölő bizottság is alkalmasnak tart. Ebben is csak akkor láthatunk lépést előre, ha erkölcsi direktívát is tartalmaz és nemcsak nekünk szól ez a passzus. Ép így vagyunk a következővel is (olvassa):

„Az egyesült és társult hatalmak bíznak abban, hogy ez az eljárás lehetővé fogja tenni minden, a határ megvonása által elkövetett oly igazságtalanságnak kiküszöbölését, illetőleg orvoslását, amely komoly indokokkal támadtatik meg.”

A külügyminiszter említi a népek szövetségébe való felvételünket, a koncentrációs táborokban élő hadifoglyok hazahozatalával kapcsolatos engedélyeket, az anyagi költségek hazai gondoskodása eseteiben. Külön kiemeli a jóvátételt. „Bizonyos jóakaratot tapasztaltunk, ami különben egészen természetes is, mert hiszen a feltételek jóakarata nélkül még végrehajthatatlanabbak lettek volna. A jóakarata abban nyilvánul meg, hogy a bolsevizmus és a román megszállás által szenvedett károk tekintetbe vétetnek. Világosnak és természetesnek tartja a békekonferencia, hogy a jóvátételi bizottság ezeket számba fogja venni és ezek teljes számbavételével fogják azután Magyarország adósságát megállapítani.” A jóvátételi határozmányokban azután van egy külön rész, amely a műkincsekre vonatkozik. Ebben elég jelentős engedményt kaptunk. Ugyanis elismerik Magyarország jogát az Ausztria területén levő közös és udvari gyűjtemények magyar műkincseire, okleveleire, régészeti és történelmi emlékeire nézve. Ez eddig nem volt benn a szerződésben.

A pénzügyi rendelkezéseknél jóformán semmiféle változás sincs, azonban a bankjegyek fedezetére vonatkozó megjegyzéseink tekintetében kilátásba helyezik, hogy a jóvátételi bizottság megfelelő utasításokat fog kapni. Általában nemcsak a pénzügyi, hanem más határozmányok tekintetében is igen sok mindent utasítanak a jóvátételi bizottsághoz, ami bizonyos előny, mert hiszen a jóvátételi bizottságnak több ideje is lesz a kérdésekkel foglalkozni, azonkívül ott szakemberek fognak tárgyalni, nem pedig világpolitikusok, akik annyi nagy kérdéssel kell, hogy foglalkozzanak.

„Gazdasági téren kértük, hogy a Magyarországról lekapcsolni szándékolt részekkel a szabad kereskedelmi forgalom egy bizonyos időre tartassák fenn. Azonban ezt így kifejezetten ide a szerződésbe nem lehetett befoglalni. Az Ausztria javára és terhünkre kimondott élelmiszerszállítások tekintetében itt is reciprocitás lesz és Ausztriából szállítandó iparcikkokkal szemben kell majd élelmiszert adnunk.”

A földművelésügyi minisztériumban készített anyagban, részletesen megvilágítottuk azt, hogyha nemcsak Magyarországot, mint politikai államot darabolják fel, hanem feldarabolják a politikai államok közt a Közép-Duna medencéjének vízügyi egységét is, akkor egyrészt a meglévő államokra nézve katasztrófák fognak bekövetkezni.

Másrészt, nem lehet majd fenntartani az árvíz-hírszolgálatot s az árvízvédelmet egyrészt, másrészt nem lehet majd fejleszteni, nem lehet öntözéseket berendezni, nem lesz lehetséges a hajózást, nemcsak hogy fejleszteni, de még fenntartani sem. Nem lesz lehetséges a vízierőket megfelelően kihasználni. Indítványoztuk, hogy egy, a Duna bizottsághoz hasonló, azzal párhuzamos működő nemzetközi bizottság létesíttessék, mely az egész Közép-Duna medencéjének összes vízügyeit kezében tartsa, oly mértékig, hogy a forrásvidékeknek erdőterületeire is felügyeljen és ezen erdőterületek kezelésére is annyi befolyása legyen, mint amennyi szükséges arra, hogy a vizek lefolyását az erdőkezeléssel is megfelelően szabályozhassák. Bevontuk a dologba a halászatot is. Ez a kérésünk teljes mértékben honoráltatott. A bizottság felállítatik.”

Gr. Teleki Pál külügyminiszter: „Méltóztassanak meggyőződve lenni, én nem látom kevésbé tisztán a szerződés rossz voltát annak az udvariasabb hangnak következtében, amelyen nekünk átadatott. Mert hiszen udvariasságok jól eshetnek embereknek, de nemzetek udvariassággal nem érhetik be. A nemzetek nemcsak az élőkől állanak, hanem azokból is, akik meghaltak és azokból is, akik születni fognak. És **az élők a meghaltaknak tetteiből merítve erőt, dolgoznak a jövő generációkért.**

Azt hiszem, ez az az alaptétel, az az alaphang, amelyet nem szabad magunkból kikapcsolni, amelyet nem szabad a lényünkben egy pillanatra sem kihagyni, amikor ezekkel a súlyos kérdésekkel, nemzetünknek ezzel a súlyos történelmi fordulatával foglalkozunk. Én elismerem és tudom azt, hogy ez a generáció, amelynek tagjai vagyunk, szerencsétlen generáció. Ép oly szerencsétlen, mint az, amely a mohácsi vészt mérte, ép oly szerencsétlen, mint az, amelyből IV. Béla szervezte hadseregét. És az az összetartás, az a nemzeti érzés, amely összefűzi azt a kevés embert, aki a világon magyarnak nevezi magát, — mert hiszen kis nép vagyunk és éppen ezért kell hogy minél

jobban összetartsunk — ez az összetartás, értem, hogy sokakban szinte azt a gondolatot érlelte meg, azt a kétségbeesett, dacos gondolatot, hogy szemben azokkal, akiket el akarnak szakítani tőlünk és akik a szerencsétlenebbek: inkább velük menjünk, inkább egy teljes felosztás, inkább egy Lengyelország, inkább annak a sorsa! De, T. Nemzetgyűlés! Akármilyen természetes volna is ez a nemes érzésekből fakadó gondolat, ezt nem szabad végrehajthatónak gondolnunk.

Nekünk fenn kell maradnunk, mert mi, — nem mintha a lengyel nemzetnek szenvedéseiből, amelyek évszázadokon át tartottak, akármit le akarnék vonni, nem — de mi még talán súlyosabb helyzetben lennénk, mert minket nem nagyhatalmak vesznek körül és ez a felosztásnál is többet jelentene. De, t. Ház, a magyar nemzet mindig nagy volt a szerencsétlenség óráiban. Amikor nem voltak a szerencsétlenség órái, akkor sokat veszekedett; veszekedett ugyan a szerencsétlenség óráiban is, de mégis ezekben, végeredményben mindig nagy tudott lenni s azt hiszem, hogy tudunk lenni és fogunk tudni lenni most is és fogunk tudni lenni úgy, amint egy nemzethez illik, amelynek hátrafelé is nagy történelmi perspektívája van, s amely ezért meg tudja előrefelé is a nagy történelmi perspektívát találni.

Mi, azt hiszem, hogy ezt azzal dokumentáljuk, hogy egész magatartásunk alapvonása ne az életért való könyörgés, hanem az élni akarás legyen. A békedelegáció, amelyet nemzetünknek nagy fia, nagy patriarchája vezetett az ő nagy méltóságával, ezt a méltóságát a nemzetnek meg tudta tartani, (*Felkiáltások: Éljen Apponyi! Éljenzés és taps a ház minden oldalán.*) meg tudta őrizni és mindig úgy állt ott, mint aki nem könyörög az életért, de a ki élni akar s tudja, hogy élni fog, aki tudja, hogy élni fog, mert ha sokat veszített is, de kultúrája, erkölcsi és nemzeti ereje megmaradt. Ezeknek fenntartásával mindig meg fogjuk találni az utat, bármilyen hosszú is legyen, hogy ez a nemzet ismét oda jusson, ahova Mohi után jutott és ahova Mohács után jutott, mert nem tudom máshoz hasonlítani a mostani időt, mint ehhez a kettőhöz.

Mondom, az igazság és a természet erői keresztül fognak törni, meglehetősen hamar fognak kezdeni keresztül törni, mert nagyon sok mindenféle kérdés lesz, amelyet kénytelenek lesznek a különböző bizottságok, a különböző kiküldöttek, akik idejönnek, nem a békeszerződésnek rideg és néha homályos pontjai szerint, hanem a józanész és a természet szerint megoldani.

A lordok házában Lord Crawford válaszaiban azt mondta, hogy az angol kormány reméli, hogy Magyarország szomszédjai be fogják látni, hogy Magyarországgal meg kell kezdeniük a barátságos kapcsolatokat, és segítségére lesznek Magyarországnak abban, hogy Magyarország is és egész Kelet-Európa gazdaságilag ismét megkezdhesse munkáját és felvirágozhassék.

Én azt hiszem, hogy amidőn e szándékot a nagyhatalmak valóra akarják váltani, akkor is igen sok mindenre jönnek majd rá, ami Kelet-Európában orvosolandó, sok mindenre, ami a békeszerződés eredeti textusán módosítandó. De épen, mert megvannak az erők; mert tudjuk, hogy a lenyesett fa is újra hajt, s mert érezzük ereinkben a vért, azt a nedvet, amely életre fakasztja az új hajtásokat, épen azért ne váljunk desperádorokká. Vigyázzunk és érezzük át a teljes felelősséget.

Ezelőtt néhány nappal, amikor először volt alkalmam, mint Magyarország felelős külügyminiszterének bemutatkoznom, azt mondtam, hogy nem mondhatok, és nem ígérhetek tulajdonképpen mást, mint hogy érzem a felelőség teljes súlyát és azt, hogy magyar vagyok.

Ne lássunk ma pártokat, ne lássunk ma osztályokat, ne lássunk ma különbséget magyar és magyar között, abban a tekintetben sem, amint akár a sors, akár pedig szívünk más és más részéhez kapcsol az országnak. Azt hiszem, ha arra a módra, ahogy gyűjtések alkalmával azt szokták kérni, hogy mindenki csak egy fillért adjon, minden ember egész Magyarországon a maga önzéséből csak egy fillért, vagy mondjuk a mai valuta szerint egy-egy koronát ad, akkor azt hiszem, hogy ezekből a kis önzetlenségekből fel lehet építenünk azt az erőt, amellyel józan megfontolással át fogunk jutni ezen a nehéz időn és ki fogjuk érdemelni utódaink háláját, mert elsősorban ezért dolgozunk. Áldozunk fel minden egyéni ambíciót és el fogunk oda érni.

Azt hiszem, hogyha abban a szellemben dolgozunk tovább, amelyben gróf Apponyi Albert, mint a béke delegáció elnöke ezt a munkát megindította, a nem az életért könyörgés, de az élni akarás szellemében, ha azzal a nyugodt, méltó és megfontolt cselekvéssel, amellyel ő bennünket eddig vezetett, ha ezzel vezetjük magunkat ezentúl tovább együttes erővel, akkor meg fogjuk oldani ezeket a kérdéseket.

Azzal a kéréssel fordulok tehát a Nemzetgyűléshez is speciálisan, hogy méltóztassék a kérdés komolyságához mértén annak rendes menetét meghagyni, hogy elsősorban azon speciális fórum előtt, amely a Nemzetgyűlés nevében legelőször van hivatva e kérdésekkel foglalkozni, a külügyi bizottság előtt legyen alkalom és mód ezeket a kérdéseket megvitatni. A külügyi bizottság holnap délután fog e tárgyban először ülésezni. Ezzel párhuzamosan a béke delegáció is megkezd ma délután ülésezését, melyen megkezd a válasz módozatainak tárgyalását.”¹⁷

Tizenhat nappal később

1920. május 26. *Gr. Teleki Pál* külügyminiszter:

A béke delegáció, melynek feladata az volt, hogy magát a béke-opust ítélje meg egészben és részleteiben, megítélje azt, hogy ez a béke Magyarországra nézve elfogadható-e és annak rendelkezései Magyarország által teljesíthetők-e, úgy találta, úgy kellett, hogy találja, hogy ez a békeszerződés tartalmánál fogva elfogadhatatlan és teljesíthetetlen. Ennek következtében a béke delegáció, amelynek ez a megítélés volt a hivatása, tisztéről lemondott, megbízatását a kormány kezébe tette le s a békének aláírását megtagadta.

Gr. Apponyi Albert: a békeszerződés objektív elbírálóinak szempontjából nem mondhattunk mást, mint hogy ez elfogadhatatlan, mégsem tartottuk magunkat arra feljogosítottoknak, hogy a nemzet nevében kimondjuk az elutasítást vagy az elfogadást, hanem az erre vonatkozó elhatározást a kormánynak kezeibe kellett visszaadnunk.

Őök közt senki sem érezte annyira annak a helyzetnek a súlyát, melyben az ország van, midőn senkivel szabályszerű összeköttetése nem volt, midőn kiküldöttei Páris környékén valóságos internáltságban éltek, midőn egyetlen egy cáfolatot sem tudtunk a sajtóban elhelyezni a legvadabb híresztelésekkel szemben. Mi éreztük leginkább azt, hogy mit jelent az, ha az ember a jó fegyverek egész arzenáljával bír ugyan, de nem tudja azokat érvényesíteni, mert nem tud hozzájutni sem a kormányokhoz, sem a közönséghez.

Mélyen tisztelt Nemzetgyűlés! Azokban az órákban, amelyeket neuilly-i elzártságunk a béke delegáció munkáján kívül szabadon hagyott nekünk, foglalkoztam Széchenyi Istvánnak egy eddig még általam nem ismert életrajzával. Mondhatom, szomorú benyomást tett rám, az ébredő, az emelkedő, a reményektől duzzadó, az előre törekvő korszak e nagy alakjának megjelenése ezen rettenetes benyomások közt, melyek közt akkor voltam. Mindazonáltal egy gondolat domborodott ki számomra ebből az olvasmányból. Nagy Széchenyinknek egy túl sokat idézett, de halhatatlan mondása az volt, hogy:

»Magyarország nem volt, hanem lesz«. Kérdezem magamtól, ha Széchenyi István most élne, megismételné-e ma ezt a mondását: »Magyarország nem volt, hanem lesz«. Igenis, megismételné, de hozzátenné: »Rajtatok áll!«¹⁸

„Itt, a Kárpátok hegygerincén tűnt fel a Krisztus utáni 896. évben hófehér telivérén a pogány lovas fejedelem Árpád, és már a föld birtokosaként fürkészte az áldottan termékeny síkságot, mely egyedülállóan egységes földrajzi és történelmi terület volt és maradt több mint ezer évig. Egészen addig, amíg az elvakult győztesek a történelmi fejlődés semmibe vételével, a földrajzi egység teljes

¹⁷ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. II. kötet * 1920. április 17. - 1920. május 17. / Ülésnapok / 1920- 39 1920. május 10.

¹⁸ 1920- 1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. II. kötet * 1920. április 17. - 1920. május 17. / Ülésnapok / 1920- 47 1920. május 26.

félreismerésével, mint a gyermekek, papírvágó ollóval olyan Magyarországot vágta ki, mely földrajzilag és politikailag is száználmas torzóvá vált.”¹⁹

Irodalom

Horthy Miklós: Emlékirataim Harmadik (a jogtulajdonos engedélyével javított) kiadás: Budapest, 1990 Európa Könyvkiadó - Kner Nyomda Békéscsaba.

Edgar v. Schmidt- Pauli: Horthy Miklós Máthé Erika magánkiadása Budapest * 2019

Kardos József: A szentkorona-tan története 1919 - 1944 41. o. Akadémia Kiadó és Nyomda Budapest, 1987.

Marschalkó Lajos: Kik árulták el 1918-ban Magyarországot Budapest Hírlapnyomda és Kiadó RT.

Molnár Kálmán: *Az államforma*. Egri Népűjság 1919. november 1.

Edgar v. Schmidt - Pauli: Horthy Miklós Máthé Erika magánkiadása 1919. A mű eredeti címe: Nikolaus von Horthy Admirál, Volksheld und Reichsverweser I. P. Toth - Verlag Hamburg, 1943

1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 1 A Nemzetgyűlés 1. ülése

1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 1 A Nemzetgyűlés 1. ülése Huszár Károly miniszterelnök beszédéből részletek. 1920. február 16.

1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 2 A Nemzetgyűlés 2. ülése

1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 2 A Nemzetgyűlés 6. ülése

1920-1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. I. kötet * 1920. február 16. - 1920. április 16. / Ülésnapok / 1920- 13 A Nemzetgyűlés 1920. március 17.

1920- 1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. II. kötet * 1920. április 17. - 1920. május 17. / Ülésnapok / 1920- 39 1920. május 10.

1920- 1922 / Nemzetgyűlési napló, 1920. II. kötet * 1920. április 17. - 1920. május 17. / Ülésnapok / 1920- 47 1920. május 26.

1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. sz. / Irományszámok / 1920-2 Törvényjavaslat az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről. 2. szám 1920. február 20.

1920- 1922 / Nemzetgyűlési irományok, 1920. I. kötet *1-61., I-XIV. Sz. / Irományszámok / 1920-2 Melléklet a 2. számú irományhoz. 1920. február 20.

¹⁹ Edgar v. Schmidt - Pauli: Horthy Miklós